

Het gearrangeerde huwelijk in kaart gebracht¹

Naema Tahir*

Inleiding

Het gearrangeerde huwelijk is een vreemde rechtsfiguur in het Europese huwelijkslandschap waar het autonome huwelijk domineert.² In het autonome huwelijk³ kiezen individuen zelf hun huwelijkspartner uit.⁴ Dat wordt door sommigen gezien als het ideaal en zelfs als een teken van vooruitgang.⁵ Vanuit deze norm wordt gekeken naar het gearrangeerde huwelijk. Hebben individuen wel voldoende zelfbeschikkingsrecht? Dat is de voorwaarde die het gearrangeerde huwelijk moet vervullen. Echter, in het gearrangeerde huwelijksstelsel zijn het de ouders of andere familieleden, zoals grootouders, ooms en tantes (hierna aangeduid als 'ouderen') die de huwelijkspartners uitkiezen. Van een volledige individuele autonomie van de huwbare kinderen, waarmee ik in deze bijdrage volwassen kinderen bedoel, is eigenlijk geen sprake. Het gearrangeerde huwelijk vervult dus een belangrijke voorwaarde niet: die van de zelfbeschikking. Gevolg is dat deze huwelijksinstelling wordt gezien als 'vervormd' en 'gebrekkig'.⁶ Het wordt zelfs gekoppeld aan het gedwongen huwelijk. Het idee is namelijk dat er een overlap is tussen het gearrangeerde en het gedwongen huwelijk en dat het gearrangeerde huwelijk zomaar kan overgaan en afglijden in het gedwongen

* Dr. N.N. Tahir is onderzoeker bij UCERF en Universitair docent University College Roosevelt.

- 1 Deze bijdrage verscheen eerder in gemodificeerde vorm in het Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht (*FJR* 2021/8).
- 2 R. Penn, 'Arranged Marriages in Western Europe: Media Representations and Social Reality', *Journal of Comparative Family Studies* (42) 2011, afl. 5, p. 637.
- 3 Voor de term 'autonoom huwelijk', zie G.R. Lee & L. Hemphill Stone, 'Mate-Selection Systems and Criteria: Variation according to Family Structure', *Journal of Marriage and Family* (42) 1980, afl. 2, p. 319.
- 4 Art. 1:50 BW vermeldt 'Een huwelijk kan worden gestuit ... wanneer partijen niet beiden hun vrije toestemming... geven' Art. 1:71 BW behandelt nietigverklaring van het huwelijk bij dwang. Vrije wilsovereenstemming is ook geregeld in voor Nederland bindende verdragen zoals het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.
- 5 F. Shariff, 'Towards a transformative paradigm in the UK Response to Forced marriages', *Social and Legal Studies* (21) 2012, afl. 4, p. 558-559, p. 551; R.A. Nisbet, *The Quest for Community*, San Francisco, California: ICS Press 1990, p. 201, 3 en 4; A.J. Cherlin, 'Goode's "World Revolution and Family Patterns": A Reconsideration at Fifty Years', *Population and Development Review* (38) 2012, afl. 4, p. 580-581; zie over vooruitgang naar het atomistische kerngezin C.C. Zimmerman, *Family and Civilization*, Wilmington Delaware: ISI Books 2008, p. 124, 247-49.
- 6 M. Enright, 'Choice, Culture and the Politics of Belonging: The Emerging Law of Forced and Arranged Marriage', *The Modern Law Review* (3) 2009, vol. 72, p. 338.

huwelijk.⁷ In Nederland is het gedwongen huwelijk strafbaar.⁸ Er kan al sprake zijn van huwelijksdwang als in het gearrangeerde huwelijk de druk die ouders kinderen kunnen opleggen steeds verder wordt opgevoerd.⁹ Zo bezien is het gearrangeerde huwelijk één stap verwijderd van het strafrecht en van eventuele staatsinterventie.¹⁰ De cultuur, die ons vreemd is, wordt zo bezien neergezet als problematisch.¹¹

Dit is een tamelijk negatief en beperkt perspectief op het gearrangeerde huwelijk. Het is kijken door een Eurocentrische bril,¹² die geslepen is door Europese waarden en culturele codes.¹³ Dit vernauwt onze blik. Met deze bril op worden de normen en waarden waarop het autonome huwelijk drijft, namelijk vrijheid en individualiteit, geprojecteerd op het gearrangeerde huwelijk. Op basis van die normen en waarden rekenen we met het gearrangeerde huwelijk af, zonder dit te kennen. Bovendien plaatsen we het gearrangeerde huwelijk tegenover het autonome huwelijk. Waar het autonome huwelijk geldt als de norm, wordt het gearrangeerde huwelijk de Ander.¹⁴

Deze bijdrage nodigt de lezer uit om de Eurocentrische bril af te doen waarmee we van buitenaf naar een andere cultuur kijken. Deze biedt namelijk een perspectief dat is bepaald door het liberalisme en het individualisme. Het is cultureel gekleurd en is wel als ‘bevooroordeeld’ en ‘historisch beperkt’ gekenschetst.¹⁵ Willen we het gearrangeerde huwelijk van binnenuit begrijpen en op waarde schatten, dan zouden we onbevooroordeeld aandacht moeten hebben voor zijn eigen merites, fundamenteen, normen en waarden.

- 7 Enright 2009, p. 332 (zie noot 6); S. Anitha & A. Gill, ‘Coercion, Consent and the Forced Marriage Debate in the UK’, *Feminist Legal Studies* (17) 2009, p. 171; zie ook www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1 (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).
- 8 Art. 284 WvSr behandelt dwang, waar huwelijksdwang onder valt, zie M.D. Gremmen, ‘Achterlating en huwelijksdwang: juridische mogelijkheden’, *FJR* 2020/47 (zie noot 22).
- 9 Zie www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1 (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).
- 10 Bij het ‘welbewust instemmen’ is er geen dwang en dus geen reden voor interventie, zie www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1 (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).
- 11 Uit Enright 2009, p. 338 (zie noot 6).
- 12 F. Ahmad, ‘Graduating towards marriage? Attitudes towards marriage and relationships among university-educated British Muslim women’, *Culture and Religion* (13) 2012, p. 194.
- 13 Vergelijk S.R. Moosavinia e.a., ‘Edward Said’s *Orientalism* and the Study of the Self and the Other in Orwell’s *Burmese Days*’, *Studies in Literature and Language* (2) 2011, afl. 1, p. 104.
- 14 Met de Ander, wordt ‘the other’ bedoeld, zie Enright 2009, p. 338 (zie noot 6); R. Pande, ‘Geographies of Marriage and Migration: Arranged Marriages and South Asians in Britain’, *Geography Compass* (8) 2014, afl. 2, p. 77.
- 15 Naar analogie van hoe het ‘Occident’ naar het ‘Oriënt’ kijkt, zie Moosavinia e.a. 2011, p. 104 (zie noot 13).

Wat zijn dan die fundamenteën, als die niet ondersteund worden door vrijheid en individualiteit? En hoe kan die kennis het Nederlandse beleid rondom huwelijksdwang dat sceptisch naar het gearrangeerde huwelijk kijkt, ten dienste zijn?

In paragraaf 1 van deze bijdrage wordt het gearrangeerde huwelijk in kaart gebracht. Daarbij wordt ingezoomd op het ‘traditionele gearrangeerde huwelijk,’ waarbij de ouderen de beslissing nemen inzake de partnerkeuze van de kinderen, zonder wezenlijke inspraak van die kinderen.¹⁶ Natuurlijk zijn er vele gearrangeerde huwelijken waarin naast de ouderen ook de jongeren meebeslissen in de partnerkeuze. Er zijn verschillende typen van gearrangeerde huwelijken die variëren van ‘traditioneel’ tot ‘modern.’¹⁷ Deze verschillende typen zijn een weergave van de verschillende gradaties van betrokkenheid, inspraak en vrijheid van de huwbare kinderen bij de partnerselectie. Paragraaf 2 zal ingaan op deze variëteit binnen het gearrangeerde huwelijkslandschap. Daarbij wordt ingegaan op de mogelijke conflicten die kunnen ontstaan tussen de ouderen en jonge mensen als de laatsten meer vrijheid eisen inzake de partnerkeuze. Tot slot wordt aangestipt hoe het Nederlandse beleid deze conflicten dient te waarderen.

1. Wat is het gearrangeerde huwelijk?

Er bestaat niet zoiets als hét gearrangeerde huwelijk.¹⁸ In de literatuur worden drie hoofdcategorieën onderscheiden: het ‘traditioneel gearrangeerde type,’¹⁹ waarbij de ouderen de huwelijkskeuze domineren; ‘half-gearrangeerde types’²⁰ waar ouderen samen met de kinderen de huwelijken arrangeren; of de onafhankelijk gearrangeerde huwelijksstypes, waarbij de huwbare kinderen zelf hun partners uitkiezen en de ouderen het huwelijk verder ‘arrangeren’.²¹ Ik kom hier in de tweede paragraaf uitgebreid op terug.

16 P.J. Gagoomal, ‘A “Margin of Appreciation” for “Marriages of Appreciation”: Reconciling South Asian Adult Arranged Marriages with the Matrimonial Consent Requirement in International Human Rights Law’, *The Georgetown Law Journal* (97) 2009, p. 592.

17 Deze concepten zijn natuurlijk sociale constructen en kunnen niet als vanzelfsprekend worden verondersteld. Volgens Weber is een systeem traditioneel als een heilige orde de legitimiteit ervan bepaalt en is doorgegeven als iets dat er altijd is geweest, Weber 1947, p. 341, zoals verwezen door R.A. Nisbet *The Sociological Tradition*, Londen: Heinemann 1966, p. 142.

18 R. Pande, ‘Becoming modern: British-Indian discourses of arranged marriages’, *Social & Cultural Geography* (17) 2016, afl. 3, p. 381.

19 R.B. Qureshi, ‘Marriage Strategies among Muslims from South Asia’, *The American Journal of Islamic Social Sciences* (10) 1991, afl. 3, zoals verwezen door A.U. Zaidi & M. Shuraydi, ‘Perceptions of Arranged Marriages by Young Pakistani Muslim Women Living in a Western Society’, *Journal of Comparative Family Studies* (33) 2002, afl. 4, pp. 495-514, p. 496.

20 Zie S.A. Patel, *An Exploration Study of Arranged-Love Marriage in Couples From Collective Cultures* (diss. Northern Illinois University), Ann Arbor: ProQuest LLC, 2016, p. 10.

21 Shariff 2012, p. 558 (zie noot 5).

Voor nu is het van belang om uiteen te zetten wat de gedeelde fundamentele normen en waarden zijn van het gearrangeerde huwelijkssysteem, waarbij de nadruk ligt op wat in de literatuur doorgaat als het ‘traditionele’ gearrangeerde huwelijk. Wat in paragraaf 1 geschetst wordt is het ‘ideaaltype’²² van het gearrangeerde huwelijk. Het autonome huwelijk is overigens ook een ideaaltype. Het gaat ervan uit dat individuen volledig vrij en zonder invloed van derden uit liefde voor een partner kiezen.²³ Natuurlijk pakt de realiteit vaak anders uit – desondanks wordt waarde gehecht aan dit ideaal.²⁴ Iets vergelijkbaars geldt ook in het gearrangeerde huwelijkssysteem.

Het gearrangeerde huwelijk wordt in vele delen van de wereld gepraktiseerd, zoals Azië, Noord-Afrika en het Midden-Oosten,²⁵ onder allerlei religieuze groeperingen²⁶ en het komt ook in Nederland voor.²⁷ Het is geen individuele onderneming maar iets dat de groep aangaat en dus is de beslissing wie met wie trouwt een familieaangelegenheid gebaseerd op familiebelangen.²⁸ Het zijn vaak de ouders die een huwelijk arrangeren, orkestreren of instigeren.²⁹ Ook kunnen andere leden uit de familie, grootfamilie³⁰ of gemeenschap betrokken zijn in het arrangeren van een huwelijk.³¹ Ouderen oefenen grote invloed uit op de partnerkeuze, met andere woorden wie in de familie wordt opgenomen.³²

- 22 M. Weber, *Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre*, Tübingen: J.C.B. Mohr 1988, p. 191.
- 23 Zie W.J. Goode, *World Revolution and Family Patterns*, New York: The Macmillan Company 1970, p. 7.
- 24 Goode 1970 (zie noot 23), parafrasering van Goode over het kerngezin.
- 25 Penn, p. 637 (zie noot 2); zie ook N.D. Manglos-Weber & A.A. Weinreb, ‘Own-Choice Marriage and Fertility in Turkey’, *Journal of Marriage and Family* (79) 2017, afl. 2, p. 372-389, p. 373.
- 26 Zie R.R. Hamon & B.B. Ingoldsby (red.), *Mate Selection Across Cultures*, California: Sage Publications, Inc. 2003.
- 27 Zie bijvoorbeeld H. Bakker & S. Noor, *Factsheet Huwelijksdwang Kennisplatform Informatie en Samenleving*, Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving/Movisie 2015, zie www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-huwelijksdwang.pdf (laatst geraadpleegd op 19 oktober 2020).
- 28 Voor meer zie Bakker & Noor 2015, p. 4 (zie noot 27); S. Davé, ‘Matchmakers and cultural compatibility: Arranged marriage, South Asians, and American television’, *South Asian Popular Culture* (10) 2012, afl. 2, p. 168; Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496 (zie noot 19).
- 29 R. Huch, ‘Romantic Marriage’, in: H. Keyserling (red.), *The Book of Marriage: A new interpretation by twenty-four leaders of contemporary thought*, New York: Harcourt, Brace & Company 1926, pp. 168, 177, zoals verwezen door Gagoomal 2009, voetnoot 112, p. 607 (zie noot 16); Davé 2012, p. 168 (zie noot 28); Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496 (zie noot 9).
- 30 Familie bestaat uit man, vrouw en kind(eren), grootfamilie ook uit grootouders, ooms, tantes, neven, nichten, zie G. Hofstede, *Culture’s Consequences – Abridged Edition*, California: Sage Publications 1980, 1984, p. 149.
- 31 P. Wood, ‘Marriage and Social Boundaries among British Pakistanis’, *Diaspora* (20) 2011, afl. 1, pp. 40-64, p. 41; Enright 2009, p. 331 (zie noot 6).
- 32 Zie voor meer G.L. Fox, ‘Love Match and Arranged Marriage in a Modernizing Nation: Mate Selection in Ankara, Turkey’, *Journal of Marriage and Family* (37) 1975, afl. 1, pp. 181.

Het gearrangeerde huwelijk is een alliantie tussen families, een relatie tussen twee groepen.³³ Men zoekt een geschikte kandidaat uit door een geschikte familie uit te kiezen, waarmee de eigen familie wordt uitgebreid.³⁴ De groepsgechiktheid wordt hier getoetst waaruit de individuele geschiktheid volgt, ofwel: als de groep van de huwelijkspartner bij jouw groep past, dan zal die partner ook bij jou passen. De partnerselectie geschiedt op basis van objectieve selectiegronden of pragmatische eigenschappen van de huwelijkskandidaten.³⁵ Te denken valt aan de economische, sociale, religieuze en culturele achtergrond van de families, opleiding, beroep en toekomstperspectieven van de huwelijkskandidaten én de families – het zijn namelijk de families die bij elkaar moeten passen, die als het ware ‘een klik moeten hebben.’³⁶ In dit systeem wordt grote waarde gehecht aan de familiale cohesie. Deze mag door de komst van een nieuw familielid niet wezenlijk worden verstoord. Het huwelijk is een van de weinige rechtsfiguren die ‘van vreemden familie maakt’,³⁷ het verbindt twee families en versterkt de positie van de families in de bredere gemeenschap.³⁸ Zodra een vreemde groep familie wordt, krijgt het nieuwe koppel daardoor een legitieme, veilige en duurzame thuishaven voor hun echtelijke verbintenis. Dit ondersteunt de stabiliteit van het huwelijk.³⁹ Het gearrangeerde huwelijk creëert zo bovendien verdere allianties tussen familieleden, zoals die tussen schoonmoeder en schoondochter.⁴⁰

Als in het gearrangeerde huwelijkssysteem de ouderen van een (groot)familie de verantwoordelijkheid hebben om goede huwelijkskandidaten te selecteren, dan betekent dit dat de huwbare kinderen die verantwoordelijkheid niet hebben. Het is verleidelijk dit te vangen in de taal van vrijheid, namelijk de vrijheid van partnerkeuze en te

33 Het is zelfs een contract tussen families, zie Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496 (zie noot 9).

34 Over selectie uit een ‘goede familie,’ zie M. Aguiar, ‘Arranged marriage, Cultural Regeneration in Transnational South Asian Popular Culture’, *Cultural Critique* (84) 2013, pp. 181-214, p. 182; zie ook Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373 (zie noot 25).

35 K. Charsley & A. Shaw, ‘South Asian transnational marriages in comparative perspective’, *Global Networks-A Journal of Transnational Affairs* (6) 2006, p. 338 spreken over ‘corporate interests’; Bejanyan e.a. spreekt over pragmatische eigenschappen, K. Bejanyan e.a., ‘Associations of Collectivism with Relationship Commitment, Passion, and Mate Preferences: Opposing Roles of Parental Influence and Family Allocentrism’, *PLoS ONE* (10) 2015, afl. 2, p. 3.

36 J.E. Myers & L.R. Tingle, ‘Marriage Satisfaction and Wellness in India and the United States: A Preliminary Comparison of Arranged, Marriages and Marriages of Choice’, *Journal of Counselling & Development* (83) 2005, p. 183-190, zoals verwezen door Bejanyan e.a. 2015, p.3 (zie noot 35); Gagoomal 2009, p. 593 (zie noot 16).

37 S. Coontz, *Marriage, a History, How Love Conquered Marriage*, New York: Penguin Group 2005, p. 6.

38 Fox 1975, p. 181 (zie noot 32).

39 Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373 (zie noot 25), die het heeft over grootgezinnen en huwelijksstabiliteit.

40 Zie bijvoorbeeld Goode 1970, p. 240 (zie noot 23); zie R.O. Blood, *The Family*, New York: Free Press, 1972, p. 293-296, zoals verwezen door Fox 1875, p. 187 (zie noot 32).

oordelen dat kinderen in een gearrangeerde huwelijkscultuur onvrij zijn en geen individuele zelfbeschikkingsrecht hebben. Maar zoals gezegd is dit een beperkte manier van kijken naar het gearrangeerde huwelijk.

In het gearrangeerde huwelijkssysteem zijn de ouderen, die als senior en wijs gelden, verplicht om de rol op zich te nemen van de partnerselectie.⁴¹ Ze zijn niet vrij om hier onderuit te komen. Jonge mensen dienen juist ontheven te worden van zoiets risicovols als de partnerselectie, die wordt gezien als een zware last die door de sterkste schouders moet worden gedragen. Het gearrangeerde huwelijkssysteem gaat er bovendien van uit dat jongeren niet in staat zijn om zelf te kiezen, want ze zullen niet wijs kiezen of ze zullen de keuze baseren op zoiets ‘vluchtigs’ en ‘onredelijks’ als de verliefdheid.⁴² Dat bedreigt de orde.⁴³ Het moge duidelijk zijn dat hieraan een ander beeld van jongeren en jongvolwassenen en hun rol in de samenleving ten grondslag ligt dan het juridische, overheersende beeld dat jongeren vanaf 18 jaar als volwassen beschouwt: het is het beeld dat jonge mensen gecontroleerd en beschermd dienen te worden.⁴⁴ Daar komt bij dat seks en seksueel verkeer buiten het huwelijk veelal onacceptabel is, wat van het arrangeren van een huwelijk door de ouderen een noodzaak maakt.⁴⁵ Ongehuwden moeten dus afgehouden, ‘gesegregeerd’ worden van de partnerkeuze.⁴⁶ Het levert bovendien schaamte op als de ouders gepasseerd worden in de vervulling van hun taken, als de jongeren die taak overnemen.⁴⁷

Het bovenvermelde toont een paar belangrijke eigenschappen van de gearrangeerde huwelijkscultuur, namelijk dat het een hiërarchisch systeem is, dat diep is ingebed in een groeps cultuur en gestuurd wordt door het gezag van ouderen. Hieronder wordt nader ingegaan op deze eigenschappen, die overigens sterk met elkaar zijn verweven.

- 41 Groeps culturen gaan meer uit van verplichtingen jegens elkaar, zie Hofstede 1980-1984 (zie noot 30); zie A. Shaw, ‘Kinship, Cultural Preference and Immigration, Consanguineous Marriage Among British Pakistanis’, *Royal Anthropological Institute* (7) 2001, afl. 2, p. 324.
- 42 Coontz 2005, p. 5 (zie noot 37); zie ook Fox 1975, p. 180 (zie noot 32); zie ook Bejanyan e.a. 2015, p. 3 (zie noot 35).
- 43 W.J. Goode, ‘The Theoretical Importance of Love’, *American Sociological Review* (24) 1959, afl. 1, pp. 38-47, p. 43; zie ook Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373, 374 (zie noot 25).
- 44 Zie voor meer hierover Goode 1959 (zie noot 43).
- 45 Goode 1959, p. 43 (zie noot 43); vergelijk Myers & Tingle 2005, zoals verwezen door Bejanyan e.a. 2015, p. 3 (zie noot 35).
- 46 Goode 1959, p. 43 (zie noot 43).
- 47 Als voorbeeld zie Shaw 2001, p. 330 (zie noot 41); voor schaamte in het algemeen bij groeps culturen zie N.P. Gilani, ‘Conflict management of mothers and daughters belonging to individualistic and collectivistic cultural backgrounds: a comparative study’, *Journal of Adolescence* (22) 1999, p. 853-865, p. 854, 855; zie ook D. Riesman e.a., *The Lonely Crowd: A study of the American Changing Character*, New Haven: Yale University Press 1961, p. 24.

Hiërarchie

Het gearrangeerde huwelijkssysteem is een hiërarchisch systeem.⁴⁸ Wil men het gearrangeerde huwelijk begrijpen vanuit zijn eigen merites dan dient men eerst hiërarchie te begrijpen. Hier, echter, stuiten we meteen op een probleem: er is een 'aversie tegen hiërarchie'.⁴⁹ Vanuit egalitair en liberaal perspectief is dat logisch: hiërarchie wordt gezien als onvrij en ongelijk.⁵⁰ Hiërarchie is een sociaal principe dat de rangorde bepaalt van mensen (elementen) in relatie tot een groep of organisatie (geheel) waar ze deel van uitmaken.⁵¹ Geïntegreerd in deze rangorde is een gedeeld normen- en waardenstelsel.⁵² Elk lid van de groep is gebonden aan voorschriften en grenzen die de groep stelt.⁵³ Rollen worden toebedeeld met bijbehorende verplichtingen.⁵⁴ Er is groepscontrole op het naleven van die verplichtingen.⁵⁵ Bovenaan de groep staat het hoofd (dat uit een of meerdere mensen kan bestaan) en onder haar/hem/hen staat iemand anders en daar weer onder andere mensen. Het is een verticale rij van mensen, gerangschikt op basis van gezag en status. Dit systeem gaat uit van het idee dat het geheel alleen functioneert als ieder zijn/haar rol vervult, en de daarbij horende status krijgt.⁵⁶ Men is onderling afhankelijk van elkaar. Het hoofd heeft de rol van gezagsdrager. Het hoofd wordt geacht kundig te zijn in het beslissen in het belang van de groep zodat deze sterk blijft, goed functioneert en verbonden blijft. Het hoofd heeft weliswaar het privilege om te beslissen over de huwelijkskandidaten, maar dat privilege dient te worden ingezet in het belang van de groep.⁵⁷ Of dat in de praktijk altijd lukt, is een andere kwestie; dit is hoe het systeem in haar ideale vorm zou moeten werken.

Groepscultuur

Het gearrangeerde huwelijk is diep ingebed in een groepscultuur. In een groepscultuur denkt en handelt men namens en in het belang van de groep.⁵⁸ Het gaat niet

48 G.P. Monger, *Marriage Customs of the World: From Henna to Honeymoon*, Santa Barbara California: ABC-CLIO 2004, p. 13.

49 L. Dumont, *Homo Hierarchicus*, Chicago: University of Chicago Press 1980, p. 239, zie ook p. 19.

50 Dumont 1980 p. 19 (zie noot 49).

51 Dumont 1980 p. 66, 240 (zie noot 49); Thompson e.a., *Cultural Theory*, Boulder, San Francisco: Westview Press 1990, p. 59 over elementen en het geheel.

52 T. Parsons, 'A revised analytical approach to the theory of social stratification,' in: R. Bendix & S.M. Lipset (reds.), *Class, status and power*, Londen: Glencoe 1954, zoals verwezen door Dumont, p. 19.

53 Thompson e.a. 1990, p. 6 (zie noot 51).

54 Thompson e.a. 1990 (zie noot 51).

55 Thompson e.a. 1990 (zie noot 51).

56 Voor dit idee zie Thompson e.a. 1990, p. 6 (zie noot 51); Dumont 1980, p. 239-244 (zie noot 49); R.A. Dahl, *Democracy and its Critics*, New Haven: Yale University 1989, p. 52-64, 73.

57 Zie voor meer hierover in A. de Tocqueville, *Democracy in America*, Londen: Everyman's Library (II) 1994, p. 196.

58 Zie voor een rijkdom aan voorbeelden Hofstede 1980-1984 (zie noot 30).

om de eigen ik. Deze wordt terzijde geschoven of opgeofferd.⁵⁹ Het individu wordt geïncorporeerd, geabsorbeerd en onderhouden door de groep.⁶⁰ Zoals gezegd hebben groepsleden nauwe banden met elkaar en voorgeschreven verplichtingen.⁶¹ Dit is anders dan een individu: deze heeft een losse groepsbinding⁶² en stelt het eigen belang boven dat van de groep.⁶³ Een lid van een groep ziet zichzelf niet als individu.⁶⁴ Noch is loskomen van de groep een vanzelfsprekendheid of doel.

Een te groot individualisme breekt de groep op, brengt pijn en schaamte. Het is niet voor niets dat de straf voor iemand die wil losbreken uit de groep, de rebel, de deviant, groot is.⁶⁵ Deze schets is wederom een weergave in essentie, van een groep(scultuur). Natuurlijk zijn groepen niet zo rigide en natuurlijk maakt het individualisme steeds meer deel uit van groepsstructuren. Maar een essentialistische weergave van een groep dient als een belangrijk vertrekpunt om het gearrangeerde huwelijkssysteem op zijn merites te begrijpen.

Gezagscultuur

In de gearrangeerde huwelijkscultuur selecteren de ouderen de huwelijkskandidaten voor de jongeren. Al zijn jongeren steeds meer betrokken in de partnerkeuze, de rol van de ouderen is niet helemaal weg te denken.⁶⁶ Ouderen zien het nog altijd als hun plicht om zich te bemoeien met de partnerkeuze. Wegens hun gegroeide senioriteit en wijsheid genieten ze een bepaalde status op basis waarvan ze gezag genieten.⁶⁷ Ouderen zijn de gezagsdragers en voogd voor de mensen onder hen.⁶⁸ Wat zij beslissen, wordt aanvaard als goed. Ouders worden ook geëerd.⁶⁹ Als zij een huwelijk arrange-

- 59 Zie bijvoorbeeld F. Critelli, 'Between Law and Custom: Women, Family Law and Marriage in Pakistan', *Journal of Comparative Family Studies* (43) 2012, afl. 5, p. 677; zie in het algemeen over groepsdenken in traditionele families, Tocqueville 1994, p. 98-99 (zie noot 57); zie over opoffering individualisme A. Shaw, *A Pakistani Community in Britain*, Oxford: Blackwell 1988, p. 6.
- 60 Thompson e.a. 1990, p. 5 (zie noot 51); M. Douglas, 'Cultural Bias', in M. Douglas, *The Active Voice*, Londen: Routledge and Kegan Paul 1982, p. 190-192, 201-203, zoals verwezen door Thompson e.a. 1990, p. 5, 6 (zie noot 51); M. Douglas, *Risk and Blame*, Londen, New York: Routledge 1992.
- 61 Thompson e.a. 1990, p. 5 (zie noot 51).
- 62 Thompson e.a. 1990, p. 7 (zie noot 51).
- 63 Hamon & Ingoldsby (red.) 2003, p. 211 (zie noot 26).
- 64 Naar analogie met 'de traditionele mens...ziet zichzelf niet als individu,' in Riesman e.a. 1961, p. 17 (zie noot 47).
- 65 Vergelijk Thompson e.a. 1990, p. 59 (zie noot 51).
- 66 Zie bijvoorbeeld Manglos-Weber en Weinreb 2017, p. 373, 374 (zie noot 25); Gagoomal 2009, p. 597 (zie noot 16).
- 67 Vergelijk M. Weber, *The Theory of Social and Economic Organization*, A.M. Henderson & T. Parsons (vert.), in: T. Parsons (red.), New York: Oxford University Press 1947, p. 341, zoals verwezen door Nisbet 1966, p. 142 (zie noot 17).
- 68 Over voogdij zie Dahl 1989, p. 52-65 (zie noot 56).
- 69 Vergelijk R. Pande, 'I arranged my own marriage': arranged marriages and post-colonial feminism', *Gender, Place & Culture* (22) 2015, afl. 2, pp. 172-187, p. 177.

ren, aanvaarden de kinderen dat. Op het oordeel van de ouderen wordt vertrouwd.⁷⁰ *Ipsa dixit*: het is waar, want hij heeft het gezegd. Wederom is dit een ideaalbeeld van gezag. In de praktijk wordt het gezag vaak genoeg niet aanvaard. In paragraaf 2 ga ik verder in op die werkelijkheid – een werkelijkheid waar we overigens alleen grip op kunnen krijgen als we eerst de essentie doorgronden van gezag.

Gezag in de familie is primair gebaseerd op relaties van persoonlijke loyaliteit.⁷¹ In elke familie – en ‘families zijn disciplinaire entiteiten’⁷² – bestaat gezag. ‘Er bestaat een basisbehoefte aan gezag.’⁷³ Dit geldt zeker voor kinderen.⁷⁴ Als gezagsdragers, dragen ouders zorg voor hun kinderen en anderen.⁷⁵ Volgens Nisbet is ‘in een traditionele samenleving gezag ... diep ingebed in de sociale functies van de familie en vormt het een onafscheidelijk onderdeel van de innerlijke orde van een familie [...]’⁷⁶ Gezag schept veiligheid en geeft richting tot het goede.⁷⁷ Gezag en loyaliteit aan dat gezag houden de groep bij elkaar.⁷⁸ Traditioneel gezag is gebaseerd op het ‘geloof dat het vanouds bestaat’, dat het een om een ‘overstijgende wijsheid’ gaat.⁷⁹ Gezag⁸⁰ is moeilijk te definiëren.⁸¹ Het gezag van ouderen, waarnaar de kinderen zich schikken, is niet hetzelfde als *macht* van de ouderen. Vaak worden gezag en macht door elkaar gebruikt.⁸² Maar in deze denkwijze kan macht leiden tot tirannie, terwijl gezag, volgens verschillende auteurs, zoals Arendt en Sennet, uitgaat van een zachtere kracht.⁸³ Gezag is niet bedoeld om iemand angst aan te jagen of om iemand te domineren.⁸⁴ Het zorgt er juist voor dat mensen vrijwillig gehoorzamen aan het gezag en

70 Zie bijvoorbeeld M. Shams Uddin, ‘Arranged marriage: a dilemma for young British Asians’, *Diversity in Health and Social Care* (3) 2006, p. 211-19, p. 213; zie ook www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1 (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

71 Weber 1947, p. 341, zoals verwezen door Nisbet 1966, p. 142 (zie noot 17); zie ook Zimmerman 2008, p. 215 (zie noot 5): uit loyaliteit doe je voor je familie veel.

72 Zimmerman 2008, p. 215 (zie noot 5).

73 R. Sennett, *Authority*, New York: W.W. Norton 1980, p. 15; zie ook H. Arendt, *Between Past and Future*, New York: Penguin Books 1977, p. 92.

74 Sennett 1980 (zie noot 73).

75 Sennett 1980 (zie noot 73).

76 Nisbet 1966, p. 107 (zie noot 17).

77 A. de Tocqueville, *Democracy in America II*, p. 298, 303, zoals verwezen door Nisbet 1966, p. 114 en p. 151 (zie noot 17).

78 Nisbet 1966, p. 163 (zie noot 17).

79 Nisbet 1966, p. 142 (zie noot 17). Zie ook Sennet 1980, p. 21 (zie noot 73).

80 Nisbet 1966, p. 107-173 (zie noot 17) voor een uitgebreide uitleg over gezag.

81 Sennett 1980, p. 16 (zie noot 73).

82 Sennett 1980, p. 18 (zie noot 73); Arendt 1977, p. 92, 93 (zie noot 73).

83 Arendt 1977 (zie noot 73); Sennett 1980, p. 15-22 (zie noot 73), voor voorbeelden van gezag dat zachter is dan macht.

84 Ik leid dit af uit Sennett 1980, p. 19 (zie noot 73).

zich niet gedwongen voelen.⁸⁵ Als ze zich gedwongen voelen is er iets niet pluis met de gezagsdragers: het ontbreekt hen aan een zekere legitimiteit.⁸⁶

Wat maakt een persoon tot een goede gezagdrager? Volgens Sennet heeft hij/zij een ontwikkeld beoordelingsvermogen, weet gerust te stellen en inspireert tot gehoorzaamheid.⁸⁷ Zijn/haar leiderschap wordt vertrouwd.⁸⁸ Zij/hij kent jou beter dan jij jezelf kent, kent het beste wat jouw belang is.⁸⁹ Hij/zij doorziet jou.⁹⁰ Volgens Dahl horen de kwaliteiten van de voogd ook bij de gezagsdrager: zo is hij/zij moreel competent, deugdzzaam, wijs en bewaakt de waarden en normen van de groep.⁹¹

Samenvattend: in wezen is het gearrangeerde huwelijkssysteem hiërarchisch georganiseerd. Niet iedereen wordt geacht de beslissing over zijn huwelijkspartner te kunnen nemen. Alleen hoger geplaatsten in de hiërarchie worden geacht daartoe te zijn geëquipeerd. Ze genieten status, gezag en vertrouwen. Het zijn veelal de ouders en andere leden van een (groot)familie, die de verantwoordelijkheid en de plicht hebben om de huwelijkskandidaten te selecteren uit goede families, die hun huwbare kinderen gezagsgetrouw aanvaarden, waarna de families aan elkaar verbonden worden opdat er een legitieme, veilige en duurzame thuishaven ontstaat voor de echtelijke verbintenis van het koppel. Komt er eenmaal een huwelijk, dan draagt deze de goedkeuring en steun van de hele groep, wat voor diens stabiliteit zorgt.

2. Modernisering van het gearrangeerde huwelijk – conflicten en oplossingen

Wat hierboven is geschetst zijn de fundamentele normen en waarden van het ideaaltypische gearrangeerde huwelijkssysteem waarin ouders beslissen en kinderen volgen. Dit ideaaltypische is uiteraard, net als alle ideaaltypen, een construct.⁹² Het dient om het gearrangeerde huwelijk in zijn essentie in kaart te brengen en met een onbevooroordeelde blik te bestuderen. Het ideaaltypische is tevens een ‘meetlat’.⁹³ Het is een methode

85 Zie meer hierover Sennett 1980, p. 22 (zie noot 73), die Weber aanhaalt zonder bronvermelding; zie ook Arendt 1977, p. 93 (zie noot 73).

86 Sennett 1980, p. 22 (zie noot 73).

87 Sennett 1980, p. 22, 17-19 (zie noot 73).

88 Zie over ‘entrusted’ leiderschap, Dahl 1989, p. 52 (zie noot 56); zie ook Ahmad 2012, p. 201 (zie noot 12) over vertrouwen in ouders.

89 Pande 2016, p. 387 (zie noot 18); Gagoomal 2009, p. 615 (zie noot 16).

90 Zie Sennett 1980, p. 17 (zie noot 73) over een dirigent die zijn orkest doorgrondt.

91 Voor meer zie Dahl 1989, p. 52-65 (zie noot 56).

92 Weber 1988, p. 191 (zie noot 22).

93 L.A. Coser, *Masters of Sociological Thought*, New York: Harcourt Brace Jovanovich 1977, p. 223; zie ook Goode 1970, p. 7 (zie noot 23).

om een vergelijkende studie te doen naar afwijkingen van dat ideaaltype.⁹⁴ Het kan concreet dienen om de gevarieerde werkelijkheid rondom het gearrangeerde huwelijk te begrijpen. Laten we deze werkelijkheid vervolgens beschouwen.

Modernisering van het gearrangeerde huwelijk

Het gearrangeerde huwelijk toont in toenemende mate individualiserende tendenzen.⁹⁵ Steeds vaker (hoewel niet altijd) gaan huwbare kinderen niet zomaar af op het gezag van de ouders – de ene keer omdat zij niet meer geloven dat de ouderen in staat zijn namens hen te beslissen, de andere keer omdat het gezag niet altijd juist uitgeoefend door de ouderen. Steeds meer eisen kinderen inspraak inzake de partnerkeuze. Kinderen willen betrokken zijn in de huwelijksselectie en willen instemmen in de huwelijkskeuze.

Zoals eerder aangegeven, vinden we in het gearrangeerde huwelijkslandschap verschillende typen met verschillende benamingen terug die variëren van zogenaamde traditionele types, waarbij de ouders de partnerkeuze domineren tot meer lossere types waarbij de huwbare kinderen betrokkenheid, inspraak en vrijheid hebben rondom de partnerkeuze. Zo heb je het ‘traditioneel gearrangeerde type’,⁹⁶ ook wel ‘geplande’⁹⁷ of ‘strikt gearrangeerde’ type genoemd,⁹⁸ waarbij de ouders de regie voeren zonder verdere betrokkenheid van de kinderen. Dit zou ik ook willen duiden als het hiërarchische type. Een variant hierop is wanneer de ouders een kind snel uithuwelijken om het te behoeden voor misstappen.⁹⁹ Weer een andere variant is het ‘gemodificeerd traditionele huwelijk’: hier krijgen kinderen de keuze uit een aantal voorgeselecteerde kandidaten.¹⁰⁰ Een iets minder traditionele vorm is het ‘delegatie’ of ‘interventie’ type: kinderen uiten wat zij prefereren in een partner en de ouders houden daar rekening mee in hun selectieproces.¹⁰¹ Dan heb je ‘samenwerkingstypes’ waar zowel de ouders

94 Coser 1977, p. 223 (zie noot 93).

95 Ahmad 2012, p. 206 (zie noot 12).

96 R.B. Qureshi, ‘Marriage Strategies among Muslims from South Asia’, *The American Journal of Islamic Social Sciences* 1991, vol 10. afl. 3, zoals verwezen door Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496 (zie noot 9).

97 Gagoomal 2009, p. 592 (zie noot 16).

98 Cherlin 2012, p. 589 (zie noot 5).

99 Shaw noemt dit ‘shotgun marriage’, zie Shaw 2001, p. 323 (zie noot 41). Vergelijk in het algemeen Gremmen 2020, p 2 (zie noot 8), over heropvoeding als strategie tegen de ontsparing van migrantenkinderen.

100 Shariff 2012, p. 558 (zie noot 5); H. Siddiqui, ‘Review: Winning Freedoms’, *Feminist Review* (37) 1991, p. 78, 81, zoals verwezen door Enright 2009, p. 340, noot 45 (zie noot 6).

101 Pande 2015, p. 178, 180 (zie noot 69); P. Wakil e.a., ‘Between Two Cultures: A Study in Socialization of Children of Immigrants,’ November 1981 *Journal of Marriage and Family* (43) 1981, afl. 4, p. 937; zie ook voor voorbeelden van betrokkenheid van kinderen Ahmad 2012 (zie noot 12).

als de kinderen volledig bij betrokken zijn.¹⁰² Dit heet ook wel ‘half-gearrangeerd’¹⁰³ of ‘hybride’.¹⁰⁴ Een subcategorie hiervan is het ‘samenwerkend traditionele’ type, waar het kind deels betrokken is bij de selectie maar volledig meebeslist in het geven van het ja-woord.¹⁰⁵ Een variant op deze samenwerkingstypes is het ‘geïntroduceerde gearrangeerde huwelijk’: de kandidaten worden na een voorselectie aan elkaar voorgesteld en daarna kijken de kandidaten of ze bij elkaar in de smaak vallen.¹⁰⁶ Tot slot heb je de onafhankelijk gearrangeerde huwelijkstypes, waarbij de huwbare kinderen elkaar eerst uitkiezen en daarna de ouders vragen het huwelijk verder te ‘arrangeren’.¹⁰⁷ Andere namen hiervoor zijn ‘gearrangeerde-liefdes type’, ‘liefdeshuwelijk’, ‘zelfgekozen/zelfgeïnitieerde huwelijk’, of het ‘gearrangeerd-slechts-in-naam-type’.¹⁰⁸

Conflicten en oplossingen

Uit het meer en meer voorkomen van deze verschillende types blijkt dat het traditionele ouderlijke gezag aan het veranderen is. De ouderen zijn niet meer de enigen die over de partnerkeuze gaan. Ook kinderen zien graag hun eigen traditionele rol veranderd. Ze willen in de beslissing delen die hun ouders eens traditioneel buiten hen om namen.¹⁰⁹

Het is in deze veranderende gearrangeerde huwelijkslandschap dat conflicten ontstaan. Dit zijn typisch conflicten tussen ‘het traditionele gezag’, zoals belichaamd door de ouderen, en ‘de opkomende macht van de andere leden van het gezin, wat een onvermijdelijk gevolg is van de individualisering van het gezin en de uitvergroting van de rol als burger van elk gezinslid’.¹¹⁰ In deze veranderende gearrangeerde huwelijkslandschap kan een kind ondanks alle goede bedoelingen van de gezagsdragers de huwelijkskeuze niet willen aanvaarden. Of het kind kan eisen dat het (mee)beslist. Dit kan tot een conflict leiden met verschillende uitkomsten. De gezagsdragers kun-

102 Qureshi 1991, zoals verwezen door Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496 (zie noot 9).

103 Zie Patel 2016, p. 10 (zie noot 20).

104 J. Kapur, ‘An arranged love marriage: India’s Neoliberal turn and the Bollywood wedding culture industry’, *Communication, Culture, and Critique* (2) 2009, p. 221-233, zoals verwezen door Patel 2016, p. 10 (zie noot 20); Cherlin 2012, p. 590 (zie noot 5).

105 Shariff 2012, p. 558 (zie noot 5).

106 J. Khan, ‘The marriage business’, *New Statesman* 2012, zie: www.newstatesman.com/society/2012/03/arranged-marriage-women-family.

107 Shariff 2012, p. 558 (zie noot 5).

108 S. Seymour, *Women, Family, and Child Care in India: A World in Transition*, Cambridge: Cambridge University Press 1999, p. 212, zoals verwezen door M. Kandelwal, ‘Arranging love: Interrogating the Vantage Point in Cross-Border Feminism’, *Signs* (34) 2009, afl. 3, pp. 583-609, p. 595; Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373 (zie noot 25); Pande 2016, p. 389 (zie noot 18).

109 Zie bijvoorbeeld Shams Uddin 2006; Pande 2015, p. 180 (zie noot 69); Manglos-Weber & Weinreb 2017 (zie noot 25).

110 Geïnspireerd door Nisbet 1966, p. 124 (zie noot 17).

nen rekening houden met de wensen van de kinderen, een stapje terugdoen en deze kinderen meer zeggenschap gunnen. Maar de gezagsdragers kunnen het ook over een andere boeg gooien: er kan bijvoorbeeld druk ontstaan en dit kan uiteindelijk leiden tot een huwelijk, met of zonder instemming. Vanuit het groepsdenken wordt een weigerend kind als ongehoorzaam beschouwd, als een rebel, een deviant die heropgevoed dient te worden, om zo de harmonie te herwinnen in de groep. Een ‘moderne’ kijkt hierop laat een kind zien dat (mede)zeggenschap wil, dat voor het individuele belang opkomt maar wordt tegengehouden.

In het laatste geval zien we huwelijksdwang – in Nederland strafbaar.¹¹¹ Volgens het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang kan onder ‘zachte drang’, ‘dreiging’ of met ‘toepassing van geweld’ gedwongen worden tot een huwelijk, maar ook als er ‘grote druk’ is of ‘de druk steeds verder wordt opgevoerd’, of als er geen welbewuste instemming is, is sprake van dwang.¹¹² Het Nederlandse beleid gaat uit van het recht op instemming en de vrije partnerkeuze, kortom het recht op individuele zelfbeschikking.¹¹³ ‘Trouwen doe je uit eigen vrije wil.’¹¹⁴

Gedwongen huwelijken zijn in het Nederlandse gedachtengoed onaanvaardbaar. Maar in het Nederlandse beleid worden gearrangeerde huwelijken, ofschoon niet strafbaar, impliciet ook onaanvaardbaar geacht. Immers, vrije partnerkeuze wordt als recht gezien.¹¹⁵ Dat is de norm, iets dat vanzelfsprekend tot blijere huwelijken leidt.¹¹⁶ Jonge mensen krijgen impliciet de boodschap dat het gearrangeerde huwelijkssysteem afkeurenswaardig is.

Het is de vraag of een dergelijke simplificering recht doet aan de complexiteit van gearrangeerde huwelijken en/of jongeren helpt in hun positionering – zowel in de brede maatschappij als in hun eigen familie. Deze simplificering behelst een regelrechte afwijzing van het gearrangeerde huwelijk. In het gearrangeerde huwelijkssysteem kies

111 Art. 284 WvSr.

112 Zie www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1 (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

113 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huwelijksdwang/huwelijksdwang-voorkomen> (laatstelijk geraadpleegd op 28 januari 2021); Bakker & Noor 2015, p. 4 (zie noot 27); organisaties actief op dit terrein zijn Movisie en Platform Eer Gerelateerde Geweld; zelfbeschikking is thema in de inburgeringscursus, Zie M.D. Gremmen, ‘Achterlating en huwelijksdwang: juridische mogelijkheden’, *FJR* 2020/47.

114 Zie www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1 (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

115 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huwelijksdwang/huwelijksdwang-voorkomen> (laatstelijk geraadpleegd op 28 januari 2021).

116 Zie bijvoorbeeld X. Xiaohe & M. Kind White, ‘Love Matches and Arranged Marriages: A Chinese Replication,’ 1990 *Journal of Marriage and the Family* (52) 1990, p. 709.

je je partner niet zelf. Ofschoon vele gearrangeerde huwelijken uitgaan van de instemming van de huwbare kinderen, blijven velen ervan ‘traditioneel’ of ‘semi-traditioneel’. En al claimen kinderen een steeds grotere inspraak en krijgen ze die meestal ook, tegelijkertijd speelt het ouderlijke gezag een niet weg te denken rol.¹¹⁷ Als in het Nederlandse beleid deze cultuur, zonder zich daarin en in de dynamiek erbinnen, grondig te verdiepen, wordt afgewezen, worden individuen die zich met die cultuur verbonden voelen, impliciet ook afgewezen. Dat nu, is een daad van Eurocentrische superioriteit die niet meer van deze tijd is.

Het is bovendien een gemiste kans. De culturele waarden van migranten worden niet zelden neergezet als problematisch.¹¹⁸ Zoals is aangestipt in de introductie van deze bijdrage, wordt het gearrangeerde huwelijk gezien als Anders, een mindere variant in vergelijking tot het ideaal beschouwde autonome huwelijk, en de beoefenaren van het gearrangeerde huwelijk worden gezien als de Ander. Met deze houding gaat de wetenschapper ervan uit dat er niets valt te leren van die Ander, die vooral als ‘probleem’ wordt gezien, want diens praktijken rondom het huwelijk zijn onvrij. De schadelijke traditionele praktijken van de cultuur van die Ander worden dan uitvergroot en benadrukt. De tendens is bovendien om oplossingen voor de schadelijke praktijken te zoeken in de westerse cultuur die als superieur geldt.

Vanuit wetenschappelijk oogpunt dient dat plaatje te worden uitgebreid. Kennis van de positieve aspecten binnen als traditioneel bestempelde praktijken – inclusie: kennis over hoe een goed gearrangeerde huwelijk tot stand komt én waar en wanneer het niet zo goed gaat – kan niet alleen leiden tot een beter begrip van de Ander, maar tevens van de eigen huwelijkspraktijken. Daarbij is van vitaal belang dat de fundamenten waarop het gearrangeerde huwelijk rust, zoals beschreven in deze bijdrage – gezag van ouderen en voogdijschap, hiërarchische interdependentie, het groepsbelang in huwelijkszaken, toewijding en plichtsbefef jegens de groep – deel uitmaken van een conversatie over het huwelijk en over conflicten in het veranderende gearrangeerde huwelijkslandschap. Om Enright aan te halen: ‘Veel mensen in deze wereld hebben registers van welzijn die niet hetzelfde zijn als gradaties van vrijheid, maar die gemeten worden in plicht, devotie en verantwoordelijkheid.’¹¹⁹

117 Zie bijvoorbeeld Manglos-Weber en Weinreb 2017, p. 373-374 (zie noot 25); Gagoomal 2009, p. 597 (zie noot 16).

118 Enright 2009, p. 338 (zie noot 6).

119 S. Mahmood, *Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject*, Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2011, zoals verwezen door M. Aguiar, *Arranging Marriage, Conjugal Agency in the South Asian Diaspora*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 2018, p. 219.

Het is deze kennis die kan worden ingezet in de preventie en strijd tegen huwelijksdwang. Het beleid rondom huwelijksdwang is namelijk het beste gediend door het overkoepelende systeem, het gearrangeerde huwelijksstelsel beter te doorgronden en in kaart te brengen in plaats van deze, onbestudeerd, af te wijzen. Dit kan als belangrijk neveneffect leiden tot een betere sociale cohesie en grotere legitimiteit van de Nederlandse rechtstaat in een samenleving waarin velen het gearrangeerde huwelijk, in vele vormen, praktiseren.

3. Conclusie

Bestudering van het traditionele gearrangeerde huwelijk als ideaaltipe leert ons dat dit van origine ingebed is in een hiërarchische groeps cultuur waarin de ouders gezag genieten en als voogden de beslissingen nemen over de huwelijkspartners waarnaar de kinderen zich gezagsgetrouw schikken. In dit systeem delen ouders hun wijsheid, ervaring en netwerk om kinderen te helpen aan een levensgezel. De ouders dragen de risico's die partnerselectie met zich meebrengt en ontlasten de kinderen hiervan.

Waar dit van oudsher het beeld was, zien we tegenwoordig meer en meer ruimte voor inspraak en instemming van de kinderen in het gearrangeerde huwelijkslandschap. Dit veranderende landschap kan zorgen voor conflicten tussen kinderen en ouders. In sommige situaties kunnen kinderen onder druk worden gezet om de geselecteerde huwelijkskandidaat te aanvaarden. Waar deze druk onaanvaardbaar wordt, spreken we van dwang. We zoeken in het Nederlandse huidige beleid oplossingen tegen huwelijksdwang door huwelijksdwang af te wijzen en strafbaar te stellen. In het Nederlandse beleid wordt gesteld dat het individu zelf een partner uitkiest. Daarmee wordt echter het gearrangeerde huwelijksstelsel impliciet afgewezen.

Die afwijzing is veelal ingegeven door een simplistisch beeld en gebrek aan begrip van de complexe werkelijkheid van gearrangeerde huwelijken, alsook van een blinde vlek voor dynamische ontwikkelingen binnen groepen waarin het gearrangeerde huwelijk als norm geldt.

In deze bijdrage wordt aangespoord om het gearrangeerde huwelijk juist op zijn merites te bestuderen en analyseren. Sociale principes zoals het ouderlijk gezag en aanvaarding van dat gezag door jongeren op het gebied van het huwelijk dienen een plaats te krijgen in studies over gearrangeerde huwelijken. Niet onbelangrijk is de erkenning voor het thuisgevoel dat vele mensen ontleen aan een groepsdynamiek waarin alle leden jegens elkaar plichten hebben en voor elkaar zorgen, ook voor wat betreft het huwelijk en de duurzaamheid ervan. Het is wezenlijk om de positief ervaren traditionele en semi-traditionele praktijken van het gearrangeerde huwelijk te belichten, naast de schadelijke praktijken. Bij de oplossingen van conflicten tussen ouders en

jongeren is het zaak deze conflicten niet alleen (simplistisch) te duiden in termen van dwang en vrijheid maar deze conflicten ook te zien als situaties waarin het ouderlijk gezag mogelijk tekortschiet, geen vertrouwen wekt of de nodige legitimiteit ontbeert om aanvaard te worden door de jongeren. Oplossingen dragen aldus bij aan de relaties tussen de betrokkenen, hetgeen de samenleving in haar geheel ten goede komt. Deze dieptekennis over het gearrangeerde huwelijk kan tevens in dienst worden gesteld in de strijd tegen huwelijksdwang.